

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne verstice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat 14 kr., trikrat 18 kr.

Štev. 17. V Mariboru 5. septembra 1877. Letnik V.

Kratek pregled koroške zgodovine.

Najstarejši prebivalci so bili Kelti, in sicer narodi Tavrisci ali Noričani. Ti narodi niso bili več divji, marveč imeli mesta in se pečali z živinorejo, poljedelstvom in rudopom. Bili so še pagani in častili solnce, mesec in zvezde po božje. Ko so bili Cimbri in Tevtoni, germanski (nemški) narodi od severja došli in Rimljane napadli, bila je glavna bitka pri Noreji, starem mestu med Brežami (Friesach) in Neumarkt (l. 113 pr. Kr.). Rimljani so bili popolnem premagani in Cimbri so jih dalje preganjali, a bili naposled vendar le od Rimljanov uničeni.

Rimljani so si 15 let pr. Kr. podvergli Norik, h kateri deželi je vsa denašnja Koroška pripadala, naselili se tu, zidali ceste in se vedno bolj in bolj udomačevali. Imeli so tu Rimljani že poštno postaje, n. pr. v junski dolini. Najvažnejše rimske naselbine na Koroškem so bile Tiburnia v Turji (Lurnfeld) in Virunum na Gorposvetskem polji (Zollfeld).

Med splošnim preseljevanjem narodov (od 400—600 pr. Kr.) so nekatera ljudstva potovala tudi skozi koroško deželo v gorkeje južne in zahodne kraje, n. pr. Vzhodni Goti in Longobardi. Proti koncu 6. stoletja (l. 595) so prišli v koroško deželo Slovenci iz daljnih ruskih planjav. Bili so mirno ljudstvo, ki je marljivo polje obdevalo in živino redilo. Svojo novo domovino so imenovali Slovenci Gorotan (gorato deželo). Od tod izvira njeno latinsko ime Carantanum, katero v 8. stoletju v prvič začujemo, in nemško Kärnten. (Znabiti pa od tudi Karnov, katero ime pa tudi gorjanec pomeni.) Terpeli so pa koroški in sosedni Slovenci obilo od Avarov, zato so si izvolili hrabrega moža Sama (627) za kralja in se oslobidili njih jarma. Po smerti Samovi (662) pa se je njegova država zopet razdrobila. Gorotanske Slovence so vladali potem domači knezi, Borut, Karat

in Hotimir. Toda radi novih napadov Avarov združijo se Gorotani z Bavarci pod Tasilom II. (l. 772.). Poslednji se je pa spert s Karolom Velikim, mogočnim cesarjem velike frankovske države; zato si je Karol Veliki podvergel Bavarce z Gorotanom (l. 788.). Za Karola Velikega se je naselilo na Koroško veliko Nemcev; on in vsi njegovi nasledniki so pospeševali ponemčevanje prej čisto slovenskega Gorotana. Vendar je dovolil Koroščem, da so si volili svojega vojvoda, ki je pa moral frankovskega kralja pripoznati za najvišjega deželskega gospoda. Da so sprijeli koroški Slovenci kerščansko vero, pošiljali so se k njim duhovniki iz Ogleja in Solnograda. Koroška je obsegala v tistem času tudi vso sedanje Štajersko in nekoliko Tirolskega, kjer so tudi Slovenci bivali. S Slovenci so tuji gospodarji ostro ravnali, odvzeli so jim domače kneze in vsilili jim namestnike iz Bavarskega. Leta 887. je bilo Koroško z Bavarskim združeno, pozneje (976) pa zopet ločeno in v vojvodino povzdignjeno. Razni nemški cesarji, ki so imeli za frankovskimi kralji verhovno oblast nad Korošci, podeljevali so to vojvodino različnim nemškim žlahtnikom. Leta 1071. se je ustanovilo v Kerki za koroško deželo posebno škofijstvo. Potem ko so različni vladarji gospodovali čez Gorotan in ko je bil tudi česki kralj Otokar II., po smerti zadnjega koroškega grofa Uliha (1269) izvoljen je bil na Nemškem Rudolf Habsburški za cesarja, ki je s svojo zmago čez Otokarja 1278 dobil pravico, tudi s koroško vojvodino po svoji previdnosti ravnati. In ta je podelil Koroško Majnhardu Tirolskemu (1286). Koroška dežela je morala biti v tem času po večini še slovenska; kajti celó novi vojvodi so v slovenskem jeziku prisegali; to je bila silno stara navada in se ohranila do 12. in 13. stoletja. Koroški vojvodi so se dolgo let tako le ustanovljali: Pod Kernsko goro je bil neki kamen, na ta kamen se je vsedel kmet, kateri je imel za to pravico po rodu. Z eno roko je držal blekastega bika, z drugo blekasto kobilo.

Temu kmetu se približa v borni kmečki obleki novi vojvoda, obdan od svojih žlahtnikov, ki so bili pa bogato in lepo oblečeni. Kmet praša zdaj ljudstvo v slovenskem jeziku: „Kdo je tisti, ki se tam približuje?“ Na to odgovoré okrog stoječi: „Deželni knez je“. Kmet dalje praša: „Ali je pravičen sodnik, ki išče sreče domovine? Ali je prostorojen? Ali je prijatelj in varh prave vere?“ Na to odgovoré vsi: „Je in vselej bode“. Kmet dalje praša: „Po kateri pravici me more pregnati od mojega sedeža?“ Vsi odgovoré: „Dobiš 60 beličev, blekastega bika, kobilo in kneževo obleko ter rešil bode tvojo hišo vsega davka. Sedaj kmet vdari kneza lahko na lice, češ, naj bo pravičen sodnik, odstopi s kamna in odpelje živinčeti. Potem stopi knez na kamen, potegne meč, mahne ž njim na vse štiri

strani sveta in glasno zapriseže, da bode vsem pravičen sodnik. Pripoveduje se še, da je knez potem iz kmetskega klóbuka vodo pil in s tem ljudstvo podučiti hotel, naj ne hrepeni po vinu, marveč naj bo s tem zadovoljno, kar domovina rodi.

Po tem opraviilu podal se je novi knez v Gosposvetsko cerkev, kjer se je božja služba veršila.

V teh časih ni bil še Celovec glavno mesto cele dežele, ampak vojvodi, zlasti potomci Majnhardovi so imeli svoj sedež v Št. Vidu. Leta 1335. umerje zadnji Tirolski grof in koroški vojvoda. Spojila se je tedaj koroška vojvodina z drugimi avstrijskimi deželami. Razen različnih vojsk med plemenitniki, domačimi in drugimi vladarji nadlegovale so Korošce še druge nadloge. Prišla je v deželo cela truma kobilic, razsajala je strašna kuga, bil je (l. 1348) hud potres, pri katerem se je bila cela južna stran Dobrača poderla in zvalila v dolino, po kateri teče Zila, ki je narastla v veliko jezero. 17 gradov in 10 vasi je bilo pri tej priliki pokončanih. Beljak se je bil ves poderl. Velika cerkev se je bila ravno med božjo službo porušila, da so vsi ljudje bili pod padajočim zidovjem pokončani.

Kakor druge slovenske dežele, tako je tudi Koroška pred grozovitimi napadi Turkov neznano veliko terpela, in tudi Korošci so se jih morali sami braniti in odvrčevati jih, ker avstrijski vladarji niso imeli dovolj moči, te grozovite roparje za zmirom odpoditi. Pod vladavo vitežkega cesarja Maksimiljana je bilo mesto Celovec (1514.) pogorelo. Stanovi koroški, t. j. žlahtniki so po privoljenji cesarjevem to mesto vzeli v svoje roke, ga zopet sezidali in tako je l. 1518 Celovec glavno mesto dežele postal.

Bolj kakor v drugih deželah se je bila na Koroškem nova luteranska vera zasejala. Vpeljali so jo bili razni iz Nemškega došli rokodelci in rudokopi, pa tudi domači dijaki, šolajoči se na Nemškem. Ko je tedanji cesar Karol V. protestante proganjaj, napadli so ga bili zadnji v Innsbruku tako iznenadoma, da je moral po noči zbežati v Beljak, kjer je bil radostno sprejet. Nasledniki cesarja Karola V. v vladanji avstrijskih dežel so novo vero strogo prepovedali in protestante z vso odločnostjo preganjali; veliko ljudi se je zopet povernilo v katoliško cerkev mnogo se jih pa tudi izselilo. Sicer je pa bila v tem času (od 1618—1648) radi verskih prepиров velika in dolgotrajna vojska tridesetletna na Nemškem. Pod vladavo cesarja Karola VI. razsajala je na Koroškem velika kuga v kacih 72 krajih in je 6000 ljudi na tej bolezni umerlo. Ta vladar (Karol VI.) je skrbel posebno za koroško deželo. Leta 1728. potoval je sam čez Ljubelj in ukazal to slabo cesto popraviti. On si je bil veliko prizadjal, da so njegovo hčer Marijo Terezijo evropski vladarji pripoznali za avstrijsko (nemško) cesarico. Marija Terezija (1740—1780), ki je imela v začetku svoje vlade veliko skrbí radi prestola, bila je preblaga cesarica, ki je neprenehoma delo-

vala za korist svojih narodov. Odpravila je neusmiljeno in nečloveško kaznovanje krivičnikov pri sodnijskih gosposkah, sežiganje copernic (čarovnic), ki je še do takrat v neumni navadi bilo. Zmanjšala je tlaka kmetom in skerbela, da so se prepotrebne šole ustanovile. Ta modra vladarica je bila došla tudi v Celovec, ki jo je bil slovesno sprejel. V ta spomin postavljen je njej na čast spominek na novem tergu. Njen sin Jožef II. (1780—1790) jej je bil vreden naslednik, ki je svojo zaslužno mater v marsičem lepem posnemal. Pod vlado cesarja Franca I. (1792—1835) so bile vojske z Francozi, ki so bili pod vodstvom Napoleona še le 1797 na Koroško priderli; pa se po sklenjenem miru zopet umaknili. Ko se je leta 1809 vojska z nova začela, so se avstrijski vojaki zlasti na Predelu in Naborjetu krepko branili francoskim sovražnikom. Njih junaško smert svedočijo spominki v omenjenih dveh krajih. Francozi so dobili v l. 1809. sklenjenem miru na Dunaju en del Koroškega (Beljaški okraj), v katerem so po francoskem načinu uradovali. Cesar Napoleon je gorenje Koroško z Beljakom, Kranjsko, Goriško, Gradiško, Istersko, en del Hervatskega in Dalmacije združil v Ilirsko državo, ktero kraljestvo, razen Dalmacije je še do leta 1849. pod avstrijsko vlado trajalo.

Ko se je bila vsa Evropa zoper zmagovalnega Napoleona združila (1813.), zapodili so bili Francoze iz cele Evrope v njih deželo nazaj; umakniti so se morali torej tudi iz koroških planin. Po smrti Franca I. vladal je od l. 1835 do leta 1848. cesar Ferdinand I., ki je zapustil naše cesarstvo cesarju Francu Jožefu I., našemu sedanjemu presvitlemu cesarju.

„Učitelj Dobrašin“

Podučna povest Slovincem. Po hervatskem izvirniku od J. Trnskega posnel Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Prejšnjega učitelja je večkrat za to in ono navduševal, kar bi bilo v šolski napredek, toda Wohlauf ni ga umel ali ga pa umeti ni hotel. Tudi šolske svetovalce je nagovarjal, da bi se sezidalo poslopje za večrazredno šolo, toda govoril je gluhim ušesom. Ker je videl, da nič ne opravi s sedanjim učiteljem, bila je njegova prva skerb, da privabi v Stari terg boljšega učitelja. Kedar je župnik Dobrila na svoje njive hodil, porabil je vsako priliko, da je kmetom priporočal, naj globoko orjejo, naj delajo široke razore, naj sejejo deteljo. Rekel jim je: Gnoji dobro, pa sej koruzo (turšico), za koruzo ječmen, za ječmenom dvoletno deteljo, za deteljo pšenico.

Pokazal jim je, kako se mlada drevesca presajajo, cepijo, čistijo in obrezujejo. Župnik je bil naročen sam na več kme-

tijskih listov, a tudi kmetom je priporočal, da so si naročevali na „Novice“, „Slovenski gospodar“ in dr. A ne mislite, dragi bralci, da je župnik Dobrila samo za gospodarstvo bil vnet in da je morda svoj duhovniški posel zanemarjal.

Jako se motite. Župnik Dobrila je verlo izurjeni pridigar, vnet razširjevalec Jezusove vere. Nikoli ni šel na leco (prižnico), da ne bi se bil pripravljajal za pridigo, da ne bi premišljeval pred, kaj treba kmetu povedati in kako mu je treba povedati, da bodo mu nauki tim bolje v serce segli. Njegova iskrena želja je bila, da svoje farmane izredi tako, da bodo pobožni, pošteni, pravični, napredovalni, a tudi nekoliko ponosni ljudje.

Župnik Dobrila je tako podučeval svoje kmete, da ga je vsakdo hvaliti mogel, ako je hotel pravično o njem soditi. Najpobožnejša duša je morala hvaliti njegove nauke, tudi posvetnjaki mu niso morali reči, da je mračnjak ali nazadnjak, da ne želi napredka svojim ovčicam.

Župnik Dobrila se ni ogibal društev. Sam je večkrat rekel: „Ljudje spadajo v društvo. V društvu se človek ohrabri, v društvu se človek uči poznati prednosti bližnjega, ali pa njegove slabosti; oboje mu koristi. V društvu človek dobi prijateljev, znancev; tu se izbrusi, navadi se lepim običajem in uljudnosti.“ Toda svaril je pred pijančevanjem in pred igro za denar. Pijance in igralce je pogostoma svaril, a njemu tudi gre zasluga, da se je njih število v Starem tergu zeló zmanjšalo.

Takov je bil ta župnik, poštenjak skozi in skozi, mož bistro glave in dobrega serca. Bog daj obilo takih slovenskemu narodu!

Kmetijska čitalnica in napredovanje z združenimi močmi.

Komaj se je Dobrašin v Starem tergu malo udomačil, začel je čvrsto delovati.

Njegovega marljivega delovanja v vsakdanji šoli nočem omenjati. A on je bil osnoval tudi ponavljevalno šolo v Starem tergu, katere dosedaj tu še niso imeli. Oglasilo se je bilo mnogo mladine, ki ni hodila več v vsakdanjo šolo. Največ jih je dobajalo iz radovednosti; a pozneje so pa hodili iz ukaželnosti, kajti Dobrašin je znal tako mikavno podučevati in z otroci tako lepo ravnati, da ga mladina ni mogla nahvaliti. Podučeval je posebej dečke, a zopet posebej deklice. Izmed dečkov je bilo mnogo takih, ki so se pripravljali za rokodelski stan. Tim je posebno na serce govoril, kako lep je rokodelski stan, koliko si marljiv izveden in uljuden rokodelec lahko zasluži. Priporočal jim je, naj se podajo na taje, kedar odrastejo, kajti v domačem kraju se rokodelec ne more do dobrega izučiti. V ponavljevalno šolo je dobajal tudi g. župnik prav pogostoma, in sploh je pomagal Dobrašinu, kjer je le mogel. a Dobrašin je bil najodkritoserčnejši spoštovalec župnikov. Zato ni dopustil župnik, da bi

hodil učitelj v kerčno obedovati. „Dokler ne ustanovite svojega gospodarstva, ste moj vsakdanji gost. Ne bode se radi vas več kuhalo, a jaz želim, da narod vidi, kako se lepo porazumemo.“

Nekoji kmetje, katerim sta se župnik in učitelj jako prikupila, hodili so večkrat v duhovnjo in šolo popraševati za svet v tej in oni reči, pa tudi poizvedavati novice, kajti Dobrašin in župnik imela sta obilo časopisov.

Ko vidita blaga moža, kako zaupanje vživata in kako se okoli njih možje radi zbirajo, skleneta ustanoviti čitalnico. Dobrašin razodene to misel mladeničem, ki so še nedavno k njemu v ponavljevalnico hodili, a župnik pa jo pove odraslim boljšim kmetom. Sprožena misel se vsem dopade in že prihodnjo nedeljo skličejo skupščino v primerni prostor.

Župnik jim razloži pomen čitalnice, i takoj se vsi navzoči na polo papirja podpišejo kot družabniki novega društva. Župnika izvolijo za predsednika, a učitelja za zapisatelja in knjižničarja. Pomenijo se še, katere knjige in časnike si hočejo naročiti, in sklenejo, da se hočejo vsako nedeljo po večernicah zbirati.

Ostali so pri svojem sklepu in se točno vsako nedeljo zbirali. Kedar je župnik pozvonil z zvončekom, namah je vse omolknilo. Na to sta jim začela župnik ali učitelj razlagati iz kmetijstva ali o čem drugem, ali pa jim je učitelj iz novin najznamenitejše reči čital in razlagal to in ono, česar niso razumeli. A v staroterški čitalnici so se še o drugih rečeh pogovarjali, ki segajo globoko v praktično življenje. Dogovorili so se možje, da hočejo svoje hiše dati zavarovati pri banki „Slaviji“, kajti dosedaj ni bil razen župana še nihče zavarovan; dogovorili so se, da hočejo kupiti si brizgalnico, karere še ni imel do sedaj Stari terg. V celem tergu je bil jeden sam, a še ta slab mlin. Zopet so se posvetovali, kako bi se dal nov in dober mlin postaviti. Jeden sam gospodar ne zmore toliko novcev, da bi si postavil parni mlin, kakoršnega so si želeli, in kakoršni bi do 30.000 gld. stal. Zopet so se dogovorili, da stopi 30 mož v društvo, da vsaki 1000 gld. položi. In res v dveh letih je bil dogotovljen mlin, ki je jako ugajal ne samo Staroteržanom, marveč vsej okolici, in tudi družbi dajal lepe obresti.

Vsem tem koristnim napravam je bil začetek v čitalnici, kjer se je misel rodila in dalje gojila, dokler se ni v djanje spreobrnila.

(Dalje prih.)

Kocenov zemljepis za narodne šole.

Poslovenil Ivan Lapajne.

II. Oddelek.

Zemlja kot bivališče človekovo.

(Dalje.)

56. Deržavna dežela Alzacija-Lotaringija.

272 kvadr. milj in 1.600.000 ljudi.

1. Elzacija. 156 kvadr. milj in 1.100.000 ljudi. Strassburg (86.000 lj.), terdnjava, univerza. Kolmar (24.000 lj.).

2. Lotaringija. 116 kvadr. milj in 500.000 ljudi. Metz (55.000 lj.), terdnjava.

57. Zavezna republika Švicarska.

752 kvadr. milj (414 □ mir.) in 2.520.000 ljudi.

Švicarska je najbolj gorata dežela v Evropi. Važnejša gorstva so: Alpe peninske (Monte Rosa 14.278'), Alpeleponske, sv. Gotthardtske gore, Adularske gore, Alpe tešinske, rhätske Alpe ob obeh straneh Ine, bernske Alpe (Devica 12.827', Finsterarhorn 13.160'), vierwältstädtске, švicijske, glarske in turske Alpe. Predalpske gore so Pilatus in Rigi (5540') pri Lucernu. Jursko pogorje se vleče v večih vsporednih verstah od Ženeve do Rene.

Največ Švice spada k renskemu porečju, ostale vode se odtekajo v Rono, ki teče v sredozemsko morje, in v Tičino, ki se izliva v Lago Maggiore (Madžore). Razen tega ima Švica mnogo lepih jezer.

Švica je po svojih goratih tleh posebno pripravljena za živinorejjo in planšarstvo, ki se s posebnim vspehom odlikuje. Po mestih je pa obertništvo, zlasti izdelovanje svilnataga in volnenega blaga. V zahodni Švici se posebno ure izdeljujejo.

Dežela se razdeljuje na 22 kantonov, 3 kantoni so še na dva polkantona razdeljeni. Poglavitni jezik je nemški, na zahodu francoski, v kantonu tičinskem laški, v kantonu Graubündten nemški, laški in romauski. Najvišja oblast je zavezno svetovalstvo 7 udov. Vsaki kanton ima veliko svetovalstvo, ki vlada v okrajih. Predsednik kantonske vlade se zove Schultheiss ali Landaman.

Bern (30.000 lj.), glavno mesto, univerza; Basilej (38.000 lj.), najvažnejše trgovsko mesto v Švici, univerza; Curich (21.000 lj.), tehnika, fabrike mašin; Schaffhausen, ne daleč slap Renski; St. Gallen (17.000 lj.); Chur v gorah, bližnja dolina Innska je domovina po vseh večjih mestih evropskih živečih kavarnarjev; Lugano na jezeru istega imena; Lausanne (Lossan, 27.000 lj.) ob jezeru ženevskem; Ženeva (46.000 lj.), poleg Basileje najbogatejše mesto Švice, obertništvo z urami; Freiburg (10.000 lj.); Luzerna (15.000 lj.), tu se največ tujci zadržujejo; Glarus, obertnija z bombaževino.

58. Škandinavija.

1. Zedinjeno kraljestvo Švedsko in Norško.

13.775 kvadr. milj (7585 □ miriam.) in kacic 6,000.000 ljudi.

Škandinavski polotok je široko višavje z globoko vdertimi in ozkimi dolinami ter koželjnastimi gorami ob planotah. Najvišja gorstva so v južnem Norškem. Zahodna stran ima stermin pad, vzhodna se polagoma znižuje. Ozki in globoko zarezujoči zalivi se zovejo fjordi, visoke planjave pa fjeldi. Prebivalstvo se peča s poljedelstvom, živinorejo, ribštvom, rudokopom (železo, baker). Na severji so Laponci s svojimi severnimi jeleni.

Stockholm (136.000 lj.), glavno mesto ob jezeru Melar, sezidano na 10 otokih; Upsala (12.000 lj.), univerza; Norrköping (24.000 lj.); Karlskrona (16.000 lj.); Christiania (66.000 lj.), glavno mesto morsko; Bergen (33.000 lj.), glavni sedež terskolova; Hammerfest, mesto na najvišjem severji na zemlji.

2. Kraljestvo Dansko.

694 kvadr. milj in 1,789.800 ljudi.

Kopenhagen (157.000 lj.), glavno mesto; Odesse. K Danskemu spadajo otoki Farøer in otok Izlandija.

59. Kraljestvo Velikobritansko in Irsko.

5696 kvadr. milj (3137 □ miriam.) in 31,800.000 ljudi.

Škocija je večidel gorata, v srednjem delu (škotsko višavje) so grampianske gore. Na Angleškem so gore v zapadnem delu, namreč Wales (Vels). Južno pomorje na Angleškem ima visoke bele skale iz krede. Irlansko, zeleni otok imenovano, ima le malo, posamezno stoječih gorstev, večinoma blizu morja.

Podnebje je primorsko, malo merzlih dni po zimi in malo vročih dni po leti. Megle in dežja je dosta, zato je mnogo lepo zelenih travnikov. Največje bogastvo na Angleškem je v mnogem premogu in železu. Od tod izvira tudi, da je Angliška gledé fabrik prva dežela na zemlji. Ob morskem bregu je mnogo zalivov in dobrih pristanišč, reke so plovne, mnogi kanali in železnice olajšujejo promet. Tudi poljedelstvo in živinoreja sta izvrstni. Na morji je Angleška prva moč, in Angleži so prvi kupčijski narod.

Mesta na Angleškem: London (3,300.000 lj.), t. j. več nego Štajersko, Koroško, Kranjsko, Salcburško in Tirolsko skupaj; središče svetovne trgovine, največje mesto na zemlji, tri milje dolgo in dve miljii široko; Oxford, sloveča univerza; Birmingham (344.000 lj.), sloveče fabrike za jeklene in medene reči; Sheffield, (240.000 lj.), izdelovanje nožev; Manchester (356.000 lj.), velike fabrike za bombaž; Liverpool (500.000 lj.) in Hull (129.000 lj.), kupčijski mesti; Newcastle (130.000 lj.), premogokopi.

Na Škotskem: Edinburg (180.000 lj.), glavno mesto; Glasgow (479.000 lj.), fabriško mesto. Hebreji so gorati, goli in močvirni otoki.

Na Irskem: Dublin (295.000 lj.), glavno mesto, Belfast (174.000 lj.); Cork (80.000 lj.).

60. Nizozemsko in Belgija.

1. Kraljestvo Nizozemsko.

569 kvadr. milj (328 □ miriam.) in 3.674.000 ljudi.

Najnižja dežela v Evropi, semtejtje še pod morsko gladino, zato jo je treba z jezovi braniti, da morje vanjo ne teče. Po vsej deželi je zemlja s kanali preprežena. Lesa dežela skoro nič nima, zato rabijo šoto za kurjavo. Vsaki kos dežele je skerbljivo obdelan, živinoreja se posebno dobro obnaša, ladijedelnice, izdelovalnice platna in papirja je mnogo. Ribštvo in kupčija ste precejšnji.

Haag (90.000 lj.), glavno mesto; Rotterdam (12.000 lj.); Amsterdam (275.000 lj.), kupčija s kavo, sladkorjem itd.; Harlem, kupčija s cveticami.

Veliko vojvodstvo Luksemburško.

46 $\frac{1}{2}$ kvadr. milj in 200.000 ljudi.

Ima mnogo železa in cinka, ima colno zvezo z Nemčijo. Luksemburg (14.000 lj.).

2. Kraljestvo Belgijsko.

535 kvadr. milj (295 □ miriam.) in 5.088.000 ljudi.

Mnogo železa in premoga, izverstna industrija daja najboljše puške, najtenjšo platnino in najboljše steklo.

Bruselj (314.000 lj.), glavno mesto; Gent (120.000 lj.); Ostende, terdnjava; Antwerpen (126.000 lj.), glavna terdnjava v Belgiji; Lüttich (106.000 lj.), jako važno fabriško mesto.

61. Republika Francoska.

9599 kvadr. milj (5286 □ miriam.) in 36.500.000 ljudi.

Na jugo-zahodu Francoske so Pirineji. Na jugu-vzhodu so zahodne Alpe (Mont Blanc, 14.807'). K francoskim srednjim gorstvom spadajo Seveni od Lijona proti južno-zahodni strani, na levem bregu Rene so Vogesi, osiro, vulkanično gorstvo Auvergne (Övern).

Večina Francoske je skupna planjava in nižavje z valovito poveršino in mnogimi plovnimi rekami ter mnogimi vejnato prepreženimi kanali. Podnebje je srednje, samo v gorah je merzlo, na jugu Sevenov in Alp pa je popolno južno podnebje z vedno zelenimi drevesi, s pomerančami in olivami. Prideljuje se izverstno sadje in največ vina na vsej zemlji. Znano je svilenato blago lionsko in razni artikeljni mode v Parizu.

Pariz (1.900.000 lj.), glavno mesto, čez tri milje v obsegu; Rouen (Ruan, 100.000 lj.); Le Havre (75.000 lj.); Cherbourg (Šerbur, 38.000 lj.); Calais (Kalé); Lille (156.000 lj.); Lyon (325.000 lj.); Marseille (Mar-

self, 300.000 lj.); Nizza (50.000 lj.), gorko podnebje; Toulouse (Tulus, 127.000 lj.); Bordeaux (Bordó, 196.000 lj.), izvrstno vino. Na otoku Korsika mesti Bastia in Ajaccio, rojstni kraj Napoleona I.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz sv. Lenarta v slov. Goricah. 2. avgusta je obhajalo učiteljsko društvo šent-lenartskega okraja pri sv. Trojici svoje zborovanje. Tega zbora udeležila se je večina udov. Se ve, da je k temu ugodno vreme dosti pripomagaló. Začetek zborovanja bil je napovedan o 9 $\frac{1}{2}$ uri, v šolski sobi, a ker se je nekaj gg. udov zakasnilo, otvoril je predsednikov namestnik, g. S. Ješovnik skupščino poldrugo uro pozneje s prijaznim nagovorom. Potem so se prečitála došla pisma „dunajskega učiteljskega društva“ o zavodu zapuščenih otrok in disciplinarnih sredstvih v narodnej šoli.

Ker pa je namen tega shoda bil, hiraječemu društvu dober odbor voliti, začela se je volitva.

V novi odbor so voljeni: g. Mat. Rajšp, nadučitelj pri sv. Jurji na Goriškem, predsednik; g. S. Ješovnik, nadučitelj pri sv. Ropertu, predsednikov namestnik; g. France Canjko, podučitelj in g. Horvat, učitelj pri sv. Lenartu, zapisničarja; g. Mat. Rajšp, denarničar; g. Gobec, učitelj pri sv. Trojici, knjižničar; g. J. Weichsel, podučitelj pri sv. Jurji na Goriškem je voljen za poslanca k zboru učiteljske zveze v Gradec.

Društvo je dobilo nove pomoči. Pristopila sta kot uda g. J. Weichsel in g. France Canjko, koja za blagor društva neutrudljivo delovati obljubita.

Pri skupnem obedu bilo je tudi več gospej in gospodičin navzočih, ki so se svojim milim glasom pri petju slov. pesnij dosti pripomagale. Razun tega pa je vladal tudi humor. Proti večeru poslovilo se je društvo od tega prijaznega kraja.

Pri sv. Rupertu 9. avgusta 1877.

France Canjko, zapisnikar.

(Za dopis „iz Ptuja“ je zmanjkalo danes prostora. Ured.)

Šolske novice in drobtine.

(Učiteljsko društvo za slovenski Štajer.) Iz vzroka, katerega smo bili že zadnjič povedali, **preključujemo** že naznanjeni naš občni zbor v Brežicah, 18. t. m. Razen tega pa, da o tem času gg. učiteljev v Brežicah ne bo, so tudi drugi udje našega društva zadržani, udeleževati se zbora. Nekateri gredó zborovat v Gradec, drugi gredó zopet na počitnice obiskovat sorodnikov, prijateljev itd., ter se odpočivati od trdnega šolskega dela. Pa je še tudi mnogo drugih vzrokov, opravičenih in neopravičenih. Med prvimi so pogostne druge učiteljske skupščine, njih neuspeh, pomanjkanje novcev i. dr.; med poslednjimi pa: mlačnost, strah pred nadzorniki itd. Za zdaj torej doma ostanemo. Kdaj in kam se se pa za letošnje leto občni zbor skliče, oznamimo o svojem času.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) Seja 9. avgusta. Poročalo se je o nadzorovanji šol v mariborski okolici. Stanje šol je povoljno na Studenčinah, Leitersberg — Karčovini in pri sv. Petru pri Mariboru; na tej poslednji se z vspehom podučuje v obeh jezikih. Poleg drugih [nemških] učiteljev je dobil starostno doklado nadučitelj Ivan Ornik.

(Koroški) deželni šolski svet — piše „Slov. Gosp.“, je učiteljem v slovenskih šolah strogo zaukazal, nemški učiti; mudni ponemčevalci ne dobijo petletnih dokladov pri plači. (Bojimo se, da bodo tudi drugod tako delali. Ur.) Protinaravnega ponemčevanja pa že otroci sami ne morejo več preterpeti. V Kapli so šolarji vsi všli učitelju, katerega ne razumijo, ker ne ve besedice slovenske.

(Za 20 gld.) so nas vendar le prikrajšali. Urednik je bil sicer 30. maja od okrajne sodnije v Celji radi prestopka §. 10 in 11. tiskovne postave obsojen na 50 gld., ker je bil iz „Cill. Zeitung“ ponatisnil nekonfisciran spis o sodnijski obravnavi učiteljske zadeve, a okrožna sodnija je 16. avgusta ta kazen zmanjšala na — 20 gld. — a popolnem oprostiti urednika ni hotela.

(Koliko se še dan danes učiteljski stan spoštuje), kažejo naslednje vrstice, ktere nam pošlje naš prijatelj: G. Matija Soršak, učitelj v Šmartnu pri Gornjem gradu, bolehal je uže celo poletje. Da bi se ozdravel, hotel se je podati na Vransko, kjer je bil uže popred podučitelj, in kjer je na ravno isti bolezni ozdravel. Prišedši pa v Mozirje, obidejo ga take težave, da ne more dalje, ter tam v gostivni obleži. Prihaja mu vedno slabše. V jutro drugi den pošljejo še le po zdravika — a prepozno, umrl je bolnik zapuščen ob 9. uri dopoldne. V gostilni merliča niso hoteli, in drugod branili so se ga tudi. Gotovo bi ga bili v „šubzimiru“ položili, kamor so mu uže oder napravili, ko bi tamošnji učitelj prvi razred ne bi bil dal izprazniti, in bi se ga ne bila blaga družina zdravnikova usmilita. A zdaj so začeli neki „polomikanci“ kričati, da pri tem poduk šole terpi (sicer jim pa ni veliko za šolo), da je nevarnost za otroke, (akoravno ranjki ni imel nalezljive bolezni) ter so žugali učitelja šolskim gosposkam tožiti. Bog si ga vedi, kaj bi še vse iz tega naraslo, ko bi ne bil ravno c. kr. namestnik v terg prišel. Poklical je takoj učitelja pred se, ter si pusti razložiti celi dogodek. C. kr. namestnik pohvali učitelja za njegovo vedenje, ter mu reče: „Sie haben kolegial gehandelt“.

(V Brežicah) je bila 26. jul. okrajna učiteljska konferenca. Kakor smo poizvedeli, se je zelo nemškutarilo, le nekateri (menda 3) gospodje so nekoliko slovenski govorili. Sklenilo se je baje med drugim to, da naj se telovadba v nemščini podučuje. Tudi se je menda o tem posvetovalo, kdaj bi se kateri predmet začel v nemškem jeziku predavati. O pedagogiji, o narodnjaki!!

(„Slovensko učiteljsko društvo“), „Narodna šola“ in „vdovsko učiteljsko društvo“ bodo zborovala v 27. septembra v Ljubljani.

(V Ljutomeru) je bila 18. avg. šolska veselica, katere se je udeležilo veliko otrok, starišev in gospode. Otroci so predstavljali otroški gledališni igri „Kaznovana radovednost“ in „Stari vojak in njegova rejenka“, deklamovali in peli. Naposled so dobili precej kruha in nekaj pijače.

(V Gorici) je naredilo izpit zrelosti 5 učiteljskih kandidatinj.

(V deželno učiteljsko konferenco) so izvoljeni: za brežki okraj g. Ornik, za ptujski okraj gg. Ferk in Robič, za ormuški okraj g. Rauschl, za ljutomerski okraj g. Postružnik, za gornje-radgonski okraj g. Boštjančič, za rogatski g. Orač.

(V Metliki) se bo osnovala 4razredna ljudska šola.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Podučiteljska služba v Rečici (2r.) s 440 (330) gld. do 20. sept. na kr. š. sv. Učiteljska služba na Humu (1r.) okraj i pošta Ormuž s 550 gld. in stan. do 15. sept. na kr. š. sv. Podučiteljska služba v Pilštanj s 500 (390) gld. in stan. Podučiteljska služba v Konjicah (5r.) s 480 (360) gld. do 20. sept. na kr. š. sv. Učiteljska služba v Keblju (Okr. Konjiški) s 550 gld. in stan. do 15. sept. na kr. š. sv. Učiteljska služba v Šmartnem pri Gornjem gradu (1r.) s 550 gld. in stan. do 15. sept. na kr. š. sv. Podučiteljska služba pri sv. Barbari pri Vurbergu s 480 (370) gld. in stan. Podučiteljska služba v Ormuži (3razr.) s 480 (360) gld. do 30. sept. na kr. š. sv. Podučiteljska služba v Konjicah (5razr.) s 480 (360) do 20. sept. na kr. š. svet.

Na Kranjskem: Služba učitelja ali učiteljice v Zagorji na Savi (3razr.) s 400 gld. in stan. do 28. sept. Službi 2 učiteljev (učiteljic) v Št. Vidu pri Zatičini (3razr.), s 450 in 400 gld. do 28. sept. Nadučiteljska služba (550 in stan.), ter učiteljska služba (500 in stan.) v Litiji (2razr.) do 28. sept. Učiteljske službe s stan. v Radoljskem okraju do 26. sept.: v Gorjah (450), v Zaspem, v Srednje vasi (420), v Koroški beli (450).

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Iv. Lewitschnigg, suplent na mariborskem učiteljišči, je imenovan za vadniškega učitelja na istem zavodu; g. Wajkselj (mar. učit. kand.), podučitelj pri sv. Jurju v Slov. goricah; g. Canjko (cel. učit. kand.), podučitelj v Št. Rupertu v Slov. gor. Gspodna H. Šare, podučiteljica v Reichenburgu, g. Karol Pavletič, suplent v podružnici v Gornji Ročici. G. Holobar (od sv. Barbare pri Vurbergu) učitelj v Runčah. Za podučitelje so imenovani sledeči mariborski učiteljski kandidati: Fr. Groman k sv. Urbanu pri Ptuj; J. Kele k sv. Barbari v Halozah; J. Košenina v Poličane (ne v Pilštanj); g. Košutnik v gornjo Ponkvo; A. Kozole v Videm; J. Švab (cel. učit. kand.), podučitelj v št. Pavel pri Bolški; g. Žager, podučitelj pri sv. Petru pod gorami; gospodična Razlag, podučiteljica na dekliški šoli v Brežicah; gospodična Ivana Vidic, podučiteljica na Planini.

Na Goriškem: G. Janko Leban, (potr. uč. kandidat) podučitelj v Komnu. Gosp. Anton Leban (iz štajerske Ribnice) je imenovan učiteljem v Sežani.

Unterlehrerstelle

an der vierklassigen Volksschule in Windischgraz ist die Stelle mit den Bezügen der II. Gehaltsklasse sogleich definitiv oder auch provisorisch zu besetzen.

Bewerber oder Bewerberinnen, welche der deutschen und slovenischen Sprache mächtig sind, wollen ihre dokumentirten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege an den Ortsschulrath in Windisch-Graz bis längstens 10. September d. J. leiten.

Bezirks-Schulrath Windisch-Graz den 4. Juni 1817.

Kratek pregled *)

knjig, učil in družih učnih priprav za slovenske narodne šole in učitelje.

Znan je p. n. čitateljem izrek generala Montecuculi-ja, ki je za vojsko terjal: 1. denarja, 2. denarja in 3. zopet denarja. Za napredovanje naših šol pa se nam in tudi vsem drugim domoljubnim slovenskim učiteljem prepotrebno zdi 1. knjig, 2. dobrih knjig, 3. zadosta dobrih slovenskih knjig in učil v rokah učiteljev in učencev. Precejšnji je sicer že broj šolskih knjig in knjižic, ki so v ta namen na svetlo prišle, da bi došle v roke slovenskim učiteljem in učencem. A ta namen večkrat zgreše! Bere se sicer v časopisih o novi knjigi, pa kakor hitro se časopis iz rok položi, pozabi se že tudi na novo knjigo. Pozneje bi morda učitelj naročil si to in ono knjigo, pa pozabil je že bil če ne ravno naslov knjige, a gotovo pa ceno in založnika, kar mu je poleg družega vzroka tudi izgovor, da je ostal on in njegovi učenci, učiteljska in šolarska bukvarnica brez nove, potrebne knjige. Razen pozabljivosti je tudi mlačnost večkrat vzrok temu, da najdeš pri nekotih učiteljih le pičlo število knjig, vsaj naših domačih. Ako bi se že učitelju slovenskemu to spregledalo, ne more se mu pa tega ne, da ne skerbi, da bi njegovi učenci — osobito šolarska knjižnica — dobili v roko nekaj onih slovenskih knjižic, katere so ravno za mladino našo spisane.

Da bi učitelj imel vsikdar pri sebi zapisnik vseh najboljših in najpotrebnejših slovenskih šolskih knjig in učil, da bi mu tak zapisnik bil nekaj opominjajoč glas, rekoč: Nabavi si za-se in za svoje učence potrebne duševne hrane — zato smo sestavili v sledečem vse najvažnejše naše knjige in druge šolske priprave. Med naštetimi je veliko od sl. vlade odobrenih, veliko pa takih, katere so bile v nemškem jeziku odobrene in katerih poterdjenje v slovenskem jeziku se tudi pričakuje. Med sledočimi knjigami je največje število takih, ki so primerne učiteljem in učencem, nekatere se priporočujejo samo učiteljem in učencem, nekatere pa zopet samo za šolarske knjižnice. Toda vse navedene prav gorko priporočamo p. n. slovenskim čitateljem, naj jih po svoji moči razširjujejo med naš narod, zlasti med našo mladež, naj jih priporočujejo ali njej samej ali pa starišem, ali pa da se take knjige vverste v razne knjižnice.

Knjige za veronauk.

1. Mali katekizem cena 8 kr.
2. Keršanski katoliški nauk c. 27 kr.
3. Mali katekizem v vprašanjih in odgovorih, c. 7 kr.
4. Keršanski nauk v vprašanjih in odgovorih, c. 33 kr.
5. Veliki katekizem c. 33 kr.
6. Sveti listi, berila in evangelji, c. 52 kr.
7. Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze, c. 55 kr.

Učila za veronauk.

Kocenev zemljevid Palestine (z nemškim ali hervatskim tekstom), c. 6 glđ 40 kr.
Sautter-jeve podobe iz svetega pisma.

Za slovenski učni jezik.

a) Za čitanje.

1. Abecednik **) c. 17 kr.
2. Pervo berilo in slovnica, c. 34 kr.
3. Drugo berilo, c. 46 kr.
4. Tretje berilo (ni še tiskano).

Za slovnico.

1. Pervo berilo in slovnica (že omenjeno).
2. Praprotnik-ova slovenska slovnica za pervence, c. 30 kr., založnik J. R. Milic v Ljubljani.
3. Slovenska slovnica z naukom o pismih (iz c. kr. zaloge) c. 34 kr.

*) To „naznanilo in poročilo“ je bilo namenjeno za „učiteljski koledar“, ker se pa ta ne bo izdal letos, zato ga pričujemo na željo našega društva v „Učitelju“.

**) Za privatno učenje v čitanji bi služila tudi Znidaršič-eva „Abecednica“ cena 18 kr.

c) Za spiseje.

1. Praprotnik-ova spjsje (založnik Gerber v Ljubljani) c. 33 kr.
2. Slovenska slovnica z naukom o pismih in opravičnih sestavkih (že omenjeno).

Učila k čitanju.

1. Tablice slogovanja (stenske tablice), 12 tablic 1 gld. 40 kr., na debeli papir prilepjene 2 gld. 40 kr.
2. a) Kazalni nauk v podobah (Anschauungsunterricht in Bildern) Herrmanov z nemškim in slovenskim tekstom, c. 6 gld. 66 kr. (v knjigi), 86 tabel na debelem papirju 14 gld. (založnik Tempsky v Pragi). b) Tomšičev nazorni nauk, c. 3 gld. 50 kr., 50 barv. tabel s 380 podobami.
3. Tablice s čerkami (bralni stroj), a) Prausek-Praprotnikove*) c. 1 gld. 80 kr., b) Miklošičeve c. 2 gld., c) „Narodne šole“ (v Ljubljani) c. 1 gld.

Knjige za nemški jezik (kot predmet).

Za čitanje in slovnico.

1. Slovensko-nemški abecednik, c. 26 kr. (Od kar je prva nemška slovnica tudi za poduk v začetnem čitanju odložena, je ta abecednik manj potreben.)
2. Perva nemška slovnica, c. 28 kr.
3. Druga nemška slovnica, c. 40 kr.
4. Tretja nemška slovnica c. 33 kr.

Opomba. Za vaje v pisanji, pravopisji in spisji slovenskega in nemškega jezika priporočajo se Winiker-jeve pisanke s slovenskimi napisi (glej inserat v zadnjem „Učit.“) — Kot navod v poduku v 1. razredu dobro služi „Die Unterklasse“, ki pride morda tudi v slovenskem jeziku na svetlo.

Za računstvo.

1. Perva računica, c. 10 kr.
2. Druga računica, c. 15 kr.
3. Tretja računica, c. 15 kr.
4. Četerta računica, c. 18 kr.
5. Peta računica (v rokopisu gotova, tudi se menda tiska že).

Učila k računstvu.

1. a) Razni računski stroji (ruski), c. od 2 gld. do 10 gld. b) Stroji o drobcih, različne cene.
2. Nova avstrijska mera in vaga, od Matthey-Guiney-a (slovenski tekst) c. 80 kr.

Pomočne knjige za učitelja.

1. Navod k pervej in drugej računici, c. 35 kr.
2. Der Rechnungsunterricht in der Volksschule, c. 95 kr.
3. Mali računar za prvi oddelek ali razred ljudskih šol. (Spisal Sommer, založ. družba sv. Mohora), c. 50 kr.
4. Nauk o decimalnih in novi meri, spisal And. Žnidaršič, c. 60 kr.

Za zemljepis.

1. Kocenov občni zemljepis (post. Lapajne), c. 20 kr. (Nahaja se v tisku)
2. Kratek opis Štajerske, Kranjske, Koroške in Primorja, spisal in založil J. Lapajne, c. 12 kr. (1. natis razprodan, 2. natis pride na svetlo, kedar se Kocenov zemljepis razproda).

Učila pri zemljepisu.

1. Zemljevidi Štajerske (Kocenov, c. 7 gld. 40 kr.), Koroške (Kocenov, cena 4 gld. 80 kr.), Kranjske (je v tisku), Goriške (Vodopivec, c. 2 gld.)
2. Zemljevide Avstro-Ogerske c. 9 gld., Evrope c. 5 gld. 80 kr., planiglobov c. 4 gld. 80 kr., z nemškim ali hrvaškim tekstom — poslednji je dosta primernejši za slovenske šole od pervega.

*) Poduk k temu v slovenskem jeziku 12 kr. Založnik Tempsky v Pragi.

3. Zemaljska krogla (*s slovenskim tekstom*) različne cene z ozirom na velikost; teluriji, lunariji, planetariji.
4. Zemljevidi slovenski, izdani po Slovenski Matici, cena poedinim 35 kr.

Pomožne knjige za učitelja.*)

1. Mali občni zemljepis od *Jesenka*, c. 80 kr.
2. Veliki občni zemljepis od *Jesenka*, c. 2 gld.
3. Prirodopisni zemljepis od *Jesenka*, c. 1 gld.
4. *Matične knjige*: Slovenski Štajer, vojvodstvo Kranjsko, vojvodstvo Koroško i. t. d.

Za zgodovino.

1. *Netolička-Lapajne*: Občna zgodovina, c. 25 kr.
2. Pripovedi iz zgodovine Štajerske (*Krones-Lapajne*) c. 8 kr.; v 1. versti za štajerske šole.

Pomožne knjige za učitelja.

1. Občna zgodovina od *Jesenka*, 1. del, c. 80 kr.
2. Zgodovina slovenskega naroda od *Terdine*, c. 60 kr.
3. Zgodovina Avstro-Ogerske od *Kersnika*, c. 40 kr.
4. Dogodivščine štajerske zemlje od *Krepelj-na*, c. 1 gld. 20 kr. i. dr.

Za prirodopis.

1. *Netolička-Lapajne*: Mali prirodopis s podobami, c. 60 kr. Založnik *Bušak* in *Irrgang* v Bernu.

Učila pri prirodopisu.

1. *Schubert-ove* prirodopisne slike, živalstvu je c. 10 gld. 45 kr., rastlinstvu 8 gld., rudinstvu 5 gld. 75 kr.
2. *Schreiber-jeve* prirodopisne slike, cena 7 delom (31 velikim tablami) 50 gld.
3. *Tomšič-eva* prirodoslovje v podobah, c. 1 gld. 20 kr. i. dr.

Pomožne knjige za učitelja.

1. *Pokorni-Erjavce*: Živalstvo, c. 1 gld. 2. *Pokorni-Tušek*: Rastlinstvo, 85 kr.
3. *Schoedler-Tušek*: Botanika in Zoologija, c. 1 gld. 4. Živali v podobah od *Fr. Erjavca* (družba sv. Mohora) 6 zvezkov. 5. *Schoedler-jeva* mineralogija. 6. *Fölleker-jeva* mineralogija — in še druge knjige.

Za fiziko in kemijo.

1. *Decker-Lapajne*: Fizika in kemija, c. 70 kr. (Založnik *K. Gerold* v Beču.)
2. *Netolička-Lapajne*: Mala fizika v pogovorih, c. 25 kr. (Založnik *Leykam-Josefthal* v Gradcu.)

Učila pri fiziki in kemiji

so različni aparati, n. pr. *Bopp-ovi* ali *Batke-ja*, *Hesterman-a* in dr.

Pomožne knjige za učitelja.

1. *Schoedler-jeva* (od *Mattice*) fizika in kemija.

Za pisanje

priporočujemo *Winiker-jeve* pisanke s slovenskimi napisi. (Glej *inserat*.)

Jako koristni pri lepopisji so podkladki za lego in podkladki za lego in črte, ki se dobé v *J. M. Pajk-ovi* tiskarni v Mariboru, knjiga (96 listkov) po 40 kr.

*) Knjige, navedene pod tem naslovom, so primerne zlasti za okrajne učiteljske, pa tudi za šolarske knjižnice.

Za risanje in geometrično oblikoslovje.

a) Za učitelje:

1. *Grandauer-jeve* risanske predlage. 12 zvezkov po 40 kr.
2. *Tretau: Der kleine Zeichner*, 1 gld.
3. *Knapke-ove* predlage, *Raller-jeve*.
4. *Kopšičeve, Mikuš-eve, Spinner-jeve* predlage in dr.
5. *Lapajne*: Geometrija ali merstvo c. 24 kr.; založnik *Milic* v Ljubljani.
6. *Močnik*: Geometrische Formenlehre, c. 35 kr.

b) Za učence:

1. *Felkl-nove* risanke s slovenskimi napisi po 6 kr., 100 zvezkov od 5 gld. do 5 gld. 40 kr.; 1. risanka ima pike 1 cm.; 2. risanka 2 cm. narazen; 3. risanka 4 cm.; 4. risanka je brez pik.
2. *Knapke-ove* risanke s slovenskimi napisi po 3 kr.; 100 kosov 2 gld. 85 kr.; 1. številka ima pike 1 cm., 2. številka 2 cm. narazen.

Za telovadbo se učiteljem priporočuje: 1. *Nauk o telovadbi* (izdan po slovenski Matici) 2 dela: prvemu je cena 40 kr. (tiska se v drugič), drugemu pa 60 kr. 2. *Nauk o telovadbi od J. Zime*, c. 15 kr.; založnik *Milic* v Ljubljani.

Za ženska ročna dela in gospodinjstvo se priporočuje: *Ana Stumpf*: Poduk v ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje, c. 80 kr.

Za petje se priporočujejo *Nedvedove* pesmi (priloga pri berilih); *Foerster-jev* navod k petju in pesmi družih slovenskih skladateljev. Posebno se tudi priporoča knjižica „23 cerkvenih pesmi“, čveterosložno postavljenih od *Foerster-ja*, cena 25 kr. Založnik *Milic* v Ljubljani.

Za šolarske bukvarnice je primerna knjižica „Star vojak“, otroška gledališčina igra, c. 20 kr. Čez vse se pa v ovi namen priporočuje mladinski časopis „Vertec“. Založnik obeh je *J. Tomšič* v Ljubljani. V enak namen dobro služijo knjižice: „Darek pridni mladosti“ (3 zvezki 1 gld.), „Zlati orehi“ (c. 36 kr.) — pri *Milicu* v Ljubljani.

Za kranjske in tudi za druge učitelje primerna knjižica je: *Lapajne*: „Kranjsko ljudsko šolstvo“ (1871), c. 20 kr.

Podučljiv spis o koristi narodne šole je „Učitelj Dobrašin“, kateri naj bi se zlasti mej prostimi Slovenci razširjeval, c. 12 kr.

Priporočujemo tudi „Ustrahovalna pravila ljutomerske šole“, c. 1 kr.

Za naročila vseh tu naštetih knjig, učil in družih šolskih priprav se priporočajo napervo založniki sami, pa tudi sledeči tergovei, kateri obljubujejo hitro in dobro postrežbo:

„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer“ v Ljutomeru (Luttenberg), *Alojzija Ferline* v Mariboru, knjigoteržec *Janez Giontini* in bukvozez *Matevž Gerber* v Ljubljani, knjigoteržec *Teofil Drexler* v Celji (Cilli), bukvozez *W. Blanke* v Ptuj (Pettau), knjigoteržec *Fr. Wokulat* v Gorici (Görz).

Vse različne tiskovine za šolsko rabo v slovenskem in nemškem jeziku se dobé pri *J. R. Milicu* v Ljubljani; nekateri obrazci: zapisniki, razrednice (jako praktične), tedniki, šolska naznanila, opominjevalni listi itd. tudi v *J. M. Pajkovi* tiskarni v Mariboru.

Lastništvo „Učiteljsko društvo za slov. Štajer.“

Za uredn. odgovoren *Drag. Lorenc*. — *J. M. Pajk-ova* tiskarna v Mariboru.